

Frásøgn úr Viet Nam. Fyrsti partur:

MILLUM HÁHÚS OG BIDDARAR Í HO CHI MINH BÝNUM

Meðan tú gongur og hyggur inn í teir stóru sýnisgluggarnar, hálar ein biddari knappliga í armin á tær og minnir teg á, at tú framvegis ert í einum býi í triðja heiminum

ORÐ OG MYNDIR:
KENNETH RASMUSSEN

Reytt ljós. Bilfórarin minkar ferðina til bilurin stendur stillur. Í somu løtu hoyrist eitt ljóð, sum um onkur sparkar bilin, og vit merkjast á bilurin ristist. Fórarin fer út at vita hvat er áfátt, og sær nú ta ungu kvinnuna, ið roynir at fáa sína lítlu Honda-motorsúkklu upp aftur á hjólini. Tey nógvu fólkin, sum eru stöðgaði av berum forvitni, henta pappír hennara, ið flugu í allar ættir, upp av asfaltinum.

Vit eru júst komnir inn í Ho Chi Minh Býin. Størsta býin í Vietnam. Tann unga skrivstovukvinnan, ið nú stendur og biður um umbering fyri bugluna á kúfangaranum, er bert eitt av teimum tiggjútusundals fólkunum, sum koya á motorsúkklu í býnum.

Hon hevur eitt turriklaði fyri nösina og munnin, er í handskum, ið rökka heilt uppundir albogan, og hevur ein nýggjan Nike-kepp á høvðinum. Turriklaðið tekur tann ringasta bilosan úr luftini, áðrenn luftin fer niður í lungu hennara, ið av tí sama vónandi ikki eru so skitin, sum hjá teimum, sum ikki brúka hetta slagi av luftfiltrí, í teiri nógv dálkaðu luftini. Fyri fólk her síggja katalysatorar, stillan av motorum og bileftirlit, út til at vera ein býur í Føroyum. Handskarnir og keppurin verja hana ímóti sólini. Líka so nógv sum vit royna at fanga hvørja sólstrálu fyri at gera haldið myrkari, royna tey her at sleppa undan sólini, fyri at kunna verða so ljós sum møgulegt.

Ferðslan í Ho Chi Minh Býnum er tað, tú røliga kanst kalla ein ruðuleiki.

Gøturnar í býnum eru als ikki gjørdar til so nógv ferðslu. Skjótasti máttin at koma fram er á motorsúkklu. Av somu orsök eru bilarnir sera fáir sammatt við talið av motorsúkklum. Men tá tey flestu koya á hvør sínari motorsúkklu, er stóðan framvegis líka fløkt. Ferðsluljósin eru fá og víkiskýla finst ikki, so um tú vilt vera høvskur í ferðsluni her, kanst tú lættliga verða standandi í fleiri tímar, uttan at koma av fetinum. Einastu ráðini eru at koya líka skilaleyst sum øll hini, og síðan vóna tað besta.

Søgan og framtíðin
Ho Chi Minh Býurin er kortini nógv annað enn

ferðsluúðuleiki.

Býurin, ið fyrr æt Saigon, varð í 1859 tikin av franskmønnum, og gjørdist fá ár seinni høvuðsstaður í franska hjálandinum Cochinchina. Tvey ár eftir at franskmenninir í 1954, eftir átta ára bardaga, mistu valdið, varð Saigon høvuðsstaður í Suður-Vietnam, og var hann tað fram til 1975, tá hann varð tikin av norður-vietnamesiska herinum. Nú, ið Suður Vietnam og Norður Vietnam vóru sameind, gjørdist Hanoi í norðara partinum av landinum høvuðsstaður. Samstundis gav nýggja yvirvaldið býnum nýtt navn til heiðurs fyri Ho Chi Minh, sum stovnaði tann vietnamesiska kommunistaflokkin, og sum frá 1946 til hann doyði í 1969, var forseti í Norður-Vietnam.

búgva í býnum uttan loyvi, búðu í býnum áðrenn 1975, tá mynduleikarnir fluttu tey út um býin at arbeiða í landbúnaðinum. Tey flestu eru nú aftur í býnum saman við børnum og ommu- og abba-børnum, hóast tey enn ikki hava loyvi at vera har. Harafturat koma øll tey, sum væntaðu at fáa eina betri tilveru í Ho Chi Minh Býnum, enn tey høvdu úti við rismarkinar, men sum nú noyðast at búgva á gøtuni.

Handilsvinnan

Í Ho Chi Minh Býnum fer ein triðingur av landsins framleiðslu fram, og tað er til Ho Chi Minh Býin, størsti parturin av teimum útlendsku handilsmonnum koma at keypa og selja ella at byrja nýggja framleiðslu. Handilin og iðnaðurin í býnum mennist eisini

Framtíðin hjá handilsfólkunum á gøtuni sær út til at gerast enn strævnari, nú tann figgarligi vøksturin gevur fólk ráð til at keypa frá teimum stóru handlunum.

Sameinisborgin

Í býnum eru eisini nógvir áhugaverdir bygningar. Ein tann mest vitjaði er fyrrverandi forsetaborgin, sum síðan 1990 hevur verið opin fyri almenninginum.

Borgin stendur miðskeiðis í eini vakrari park, sum við sínum 12 hektarum ger sít til at borgin hevur eina stórliga og týðningarmikla útsjón.

Frammanfyri borgina er ein stórir rundur grasvøllur við einum gosbrunni í miðjunni, og uttanum vøllin er koyribreytin, sum førir inn til høvuðsdyrnar.

Hesin bygningurin, sum í dag verður nevndur Sameinisborgin, fekk ein serligan leiklut í Vietnamkrígunum.

Um morgunin hin 30. apríl í 1975 brutu teir fyrstu stríðsvognarnir hjá norður-vietnamesiska herinum seg vígnum tað stóra portrið frammanfyri borgina, og ein hermaður rann upp á altanuna á fjórðu hædd og veittradi við Viet Cong flagginum. Seinni sama dag vóru hesar myndir vistar í sjónvarpi um allan heimin.

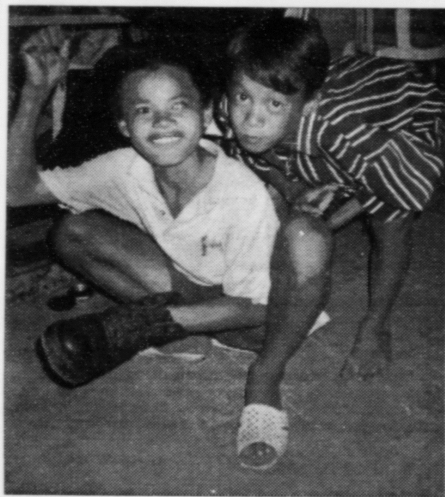
Forsetabústøur

Tann fyrsti bygningurin á hesum staði varð bygdur av tí franska hjálandaveldinum í 1868. Tá ið franskmenninir rýmdu, gjørdist bygningurin búðsstaður hjá suðurvietnamesiska forsetanum Ngo Dinh Diem. Men tá hansara egna flogvápni í 1962 royndi at drepa hann við at kasta bombur niður yvir borgina, avgjórði hann at byggja eina nýggja forsetaborg á sama staði, men hesaferð við einum bumbuskýli í kjallaranum. Arbeiðið byrjaði í 1962, og fyra ár seinni varð tann nýggja borgin liðug. Diem sá ongantíð sína nýggju forsetaborg, tí hann varð myrður av herinum í 1963.

Nýggja borgin fekk navnini Frelsisborgin, og gjørdist heimstaður hjá tí næsta forsetanum, Nguyen Van Thien, til hann noyðdist at flyggja í 1975. Thien býr nú í Onglandi.

Hátíðardámur

Tá tú kemur inn í henda velduga bygningin, merkir tú beinanvegin ein hátíðar-

Teir royna at vinna pening við at busta skógvar

ligan dóm. Her er høgt millum loft og gólv, og øll tey stásiligu rúminu eru upplýst av dagljósinum, ið sleppur inn ígjøgnum teir stóru glasveggirnar.

Á borgini, sum hevur eina samlaða gólvídd uppá meira enn hundrað túsund fermetrar, kanst tú síggja list úr teimum ymsu landsportunum í táverandi Suður-Vietnam. Eisini innbúgvi er úr tilfari úr fleiri landsportum. Tað mest hugtakandi listaverkið er ein málningur, ið er ikki minni enn fyrati fermetrar til stóðar. Hesin vísir hvussu vietnamesiska fólk ið hevur livað í 1.500 ár. Málningurin hongur fyri endan á hølunum, sum nýtt varð til upphaldsrúm, áðrenn farið varð inn í altjóða-ella tjóðarmóttøkuhølini.

Á næstovastu hæddini býði forsetin við sínum húski. Her eru millum annað forsetaskrivstovan, kyk-myndahøllin, bókasavnið, móttøkuhølini hjá forsetafrúnni, umframt etisalin og hølið til kortspæl og annað undirhald. Við síðuna av forsetaskrivstovuni er eitt rúm, har fleiri ymisk kort av sunnara partinum av landinum hanga á veggnum.

Tað eina kortið hevur serligan áhuga millum vitjandi. Á tí síggjast avmerkt tey øki, har ið norðurvietnamesiski herurin hevði víðhaldsfólk undir krígunum, og tey øki, sum vóru undir amerikanskum valdi.

Á einum borðið standa sjei telefonir, hvør við sínum liti. Tann ungi maðurin, sum vísir vitjandi borgina,

greiðir frá at allar telefonirnar høvdu hvør sína linju út av borgini. Tann reyða í miðjunni, sigur hann, hevði beinleiðis samband við Hvítu Húsin í Washington.

Bumbuskýlið

Í kjallaranum er bumbuskýlið hjá forsetanum. Inni í rúminum, har forsetin skuldi halda til undir einum møgulegum álpi, stendur ein song og eitt klædnaská, og í millum hesi eitt náttbord. Á tí standa ein telefon og tríggar sendarar. Rúmið ber týðiliga boð um, at her ætlaði forsetin sær ikki at verða í longri tíð. Áðrastadni í kjallaranum eru tey so nevndu krígsrúmin. Har inni stendur hópur av samskiftisútgærd.

Hyggur tú nærri at tölunum, sært tú, at flest øll eru komin frá amerikanska herinum. Á veggnum í tí eina rúminum hanga nøkur kort, sum sigast at vera tey mest nágreiniligu kortini, ið finnast av sunnara partinum av Vietnam. Undir kjallaranum eru fleiri tunlar at flyggja ígjøgnum. Tann eini gongur heilt yvir til Kollveltingarsavnið, iððfyrr æt Gia Long Borgin. Hesin tunnilin er knappar fimmhundrað metur langur.

Í dag stendur henda vakra borgin sum eitt minni um Lýðveldið Vietnam, ið ikki longur er til, hóast fleiri hundraðtúsund vietnamesarar og 58183 amerikumenn doyðu í royndum enn hjarga tí.

Standmynd av Ho Chi Minh stendur í miðbýnum

Í dag verður tann gamli byrparturin framvegis nevndur Saigon, og í sunnara partinum av landinum verða nevntini Saigon og Ho Chi Minh Býur nýtt hvørt um annað. Í norðara partinum harafturimóti verður tú rættadur, um tú sigur Saigon.

Tey almennu tøluni siga at tað búgva fyra milliónir fólk í býnum, men tað rætta talið er nokk nærri teimum sjei milliónunum. Hesin stóri munurin kemur av at stjórnin bert telur tey við, ið hava upphaldsloyvi í býnum. Nógv av teimum, sum

við rúkandi ferð. Allastaðni sært tú stórar bygningar í gerð. Risastór handilshús ella hotel, ið fyri ein stóran part ella heilt verða figgiað við útlendskum peningi.

Men hóast hesa gongdina siggjast enn øll tey mongu fólkinu, sum liva av at selja alt frá grønmeti og sápu til fólksk Rolex-ur úr Kína, á gøtuni. Hesi fólkinu byrja dagin klokkan fimm um morgunin, tá tey koma inn í miðbýin við sínum vørum, og fara ikki heim aftur fyrr enn klokkan átta á kvøldi, sjei dagar um vikuna.